

5. Mauro P. Corruption and Growth. *The Quarterly Journal of Economics*. 1995. Vol. 110, №3. P. 681–712.
6. Gyimah-Brempong K. Corruption, Growth, and Income Distribution: Are there Regional Differences? *Economics of Governance*. 2006. № 3, Vol. 7. P. 245–269.
7. Dreher A., Siemers L.H.R. The nexus between corruption and capital account restrictions. *Public Choice*. 2009. Vol. 140. № 1-2. P. 245–265.
8. Роуз-Аккерман С. Коррупция и государство. Причины, следствия, реформы. М.: Логос, 2003. 356 с.
9. Абрамов Ф. В. Трансакційні витрати корупційної угоди. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Темат. вип. «Технічний прогрес і ефективність виробництва». 2005. № 1. С. 273–282.
10. Абрамов Ф. В. Чинники сталості умовно неефективних формальних правил. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». 2015. № 26. С. 125–131.
11. Абрамов Ф. В. Суспільні настрої як фактор динаміки антикорупційних формальних правил. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 26–31.
12. Абрамов Ф. В. Заходи з попередження маніпулювання суспільними настроями. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 22–27.
13. Абрамов Ф. В. Неосвіченість суспільства як фактор поширення маніпулювання суспільними настроями. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 8–13.

КОРУПЦІЙНІ ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

О.М. АНДРЕЄВ, канд. фіз.-мат. наук, доц., доц. кафедри фізики
О.М. АНДРЕЄВА, канд. фіз.-мат. наук, доц., доц. кафедри фізики
*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

Більшість антикорупційних заходів, що вживаються останнім часом як урядом, так й парламентом, виявилися неефективними та не забезпечили бажаного зменшення рівня корумпованості країни. Це надає актуальності визначенню шляхів підвищення ефективності антикорупційних заходів.

В центрі уваги дослідників перебувають практично всі аспекти негативних наслідків корупції [1-4], проте специфічною ознакою сьогоденного стану досліджень є концентрація уваги дослідників на можливих наслідках корупції для зовнішньоекономічних відносин [5-10], що пояснюється активізацією міжнародного економічного співробітництва.

Метою роботи є визначення наслідків низького рівня трансакційних витрат корупційної угоди для реалізації антикорупційних реформ.

Готовність клієнта укласти корупційну угоду з чиновником визначається двома головними чинниками:

- рівнем трансакційних витрат бюрократичних процедур та
- рівнем корупційних трансакційних витрат клієнта.

Між рівнем корумпованості та рівнем трансакційних витрат бюрократичних процедур існує пряма залежність: чим вище рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур тим вище рівень

корумпованості. Адже основним фактором, що спонукає клієнта до укладання корупційної угоди є бажання отримати дозвіл від чиновника не дотримуватись всіх вимог чинних формальних правил [11-12].

Корупційні ж трансакційні витрати клієнта знаходяться з рівнем корумпованості в зворотній залежності: чим вище рівень корупційних трансакційних витрат клієнта тим нижче рівень корумпованості.

Безпосередньою причиною виникнення та поширення корупції є високий рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур, що обумовлений неефективністю чинних формальних правил і більшість антикорупційних заходів сконцентровані або на усуненні цього чинника, або на підвищенні штрафних санкцій [13-14].

Проте, низький рівень корупційних трансакційних витрат клієнта, хоч й нездатний стати причиною виникнення корупції, може призвести до неефективності антикорупційних реформ та уповільнити очікуване скорочення рівня корумпованості країни.

Тому, для підвищення ефективності антикорупційних реформ, відповідні антикорупційні заходи мають обов'язково включати до свого складу й заходи, що спрямовані на підвищення рівня корупційних трансакційних витрат, тобто мають ускладнити для клієнта процес укладання корупційної угоди з чиновником.

Найбільш ефективним заходом, що дозволяє, швидко та з мінімальними витратами, підвищити рівень корупційних трансакційних витрат клієнта є ротація чиновників, які займають суміжні посади.

Таким чином можна дійти наступних висновків:

- підвищення рівня корупційних трансакційних витрат є головною умовою ефективності антикорупційної політики та має бути невід'ємною складовою антикорупційних реформ;
- основною причиною зменшення рівня корупційних трансакційних витрат є формування тісних корупційних зв'язків між чиновниками, що займають суміжні посади;
- ротація чиновників є ефективним заходом, що дозволяє розірвати налагоджені корупційні зв'язки та підвищити рівень корупційних трансакційних витрат.

Література:

1. Pellegrini L., Gerlagh R. Causes of corruption: a survey of cross-country analyses and extended results. *Economics of Governance*. 2008. Vol. 9. № 3. P. 245–263.
2. Cooray A., Schneider F. Does corruption throw sand into or grease the wheels of financial sector development? *Public Choice*. 2018. Vol. 177. № 1-2. P. 111–133.
3. Johnson N. D., Ruger W., Sorens J., Yamarik S. Corruption, regulation, and growth: an empirical study of the United States. *Economics of Governance*. 2014. № 1, Vol. 15. P. 51–69.
4. Рябова Т.В., Абрамов Ф.В. Вплив культурних факторів на виникнення корупції. Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 31-3. Донецьк, ДонНТУ, 2007. С.138-142.
5. Musila J. W., Sigie S. P. Corruption and International Trade: An Empirical Investigation of African Countries. *The World Economy*. 2010. Vol.33, №1. P.129–146.

6. Keig D. L., Brouthers L. E., Marshall V. B. Formal and Informal Corruption Environments and Multinational Enterprise Social Irresponsibility. *Journal of Management Studies*. 2015. Vol. 52. № 1. P. 89-116.
7. Ivlevs A., Hinks T. Global economic crisis and corruption. *Public Choice*. 2015. № 3-4, Vol. 162. P. 425-445.
8. Poprawe M. On the relationship between corruption and migration: empirical evidence from a gravity model of migration. *Public Choice*. 2015. № 3-4, Vol. 163. P. 337–354.
9. Angeles L., K. C. Neanidis The Persistent Effect of Colonialism on Corruption. *Economica*. 2015. № 326, Vol. 82. P. 319–349.
10. de la Croix, D., Delavallade, C. Growth, public investment and corruption with failing institutions. *Economics of Governance*. 2009. № 3, Vol. 10. P. 187-219.
11. Абрамов Ф. В. Трансакційні витрати корупційної угоди. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Темат. вип. «Технічний прогрес і ефективність виробництва». 2005. № 1. С. 273–282.
12. Абрамов Ф. В. Напівформальними правила / Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). Харків : НТУ «ХПІ», 2016. № 27 (1199). С. 103–106.
13. Абрамов Ф. В. Маніпулювання суспільними настроями як чинник неефективності неформальних правил. *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 8–13.
14. Абрамов Ф. В. Суспільні настрої як фактор динаміки антикорупційних формальних правил. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 26–31.

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ: ПОКАЗНИКИ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ СИСТЕМИ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Н. В. МОЖАЙКІНА, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Д. В. КЛИМЕНКО, студентка
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Виходячи із структури економіки України, і зокрема Харківської області, національний внутрішній ринок може успішно розвиватися лише тоді, коли ефективно взаємодіятиме зі світовим ринком. У світі міжнародна торгівля товарами перебуває на новому еволюційному витку, що виявляється у процесах загальної інформатизації, злиття підприємств у транснаціональні господарські одиниці, інтенсивного інноваційного розвитку, спрощення торгових і митних процедур. Процеси лібералізації зовнішньоторговельної діяльності призводять до зниження економічних бар'єрів і дозволяють здійснити більш вільний вихід вітчизняним підприємствам на зовнішні ринки.

Розвиток зовнішньоторговельної діяльності є пріоритетним для багатьох країн світу. Особливо цей вид діяльності досяг значних результатів у розвинених країнах. Цьому свідчать значна питома вага зовнішньоекономічних показників, зокрема зовнішньоторговельного обороту та зовнішньоторговельного сальдо, у загальному обсязі виробництва порівняно з країнами, що розвиваються та відсталіми. Найбільшу ефективність